

## РОЗДІЛ X. ПРОБЛЕМИ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.091.26:793.3-057.875

**Анатолій Максименко**

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка  
ORCID ID 0000-0001-5339-1365

**Захар Омеляненко**

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка  
ORCID ID 0000-0003-2563-5582  
DOI 10.24139/5993-2312/2023.08-09/343-353

### ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ-ХОРЕОГРАФІВ: МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД

*У статті обґрунтовано значення методичного підходу в оцінюванні якості засвоєння знань студентів спеціальності хореографія з метою розробки ефективної системи оцінювання, яка враховує специфіку виконавських (танцювальних) дисциплін, розширює діапазон критеріїв та показників, а також забезпечує об'єктивність і послідовність оцінювання на різних етапах освітнього процесу. Дослідження базується на низці загальнонаукових (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація) методів дослідження. Доведено вагомість традиційних методів оцінювання у підготовці студентів-хореографів, а також наголошено на впровадженні інноваційних підходів до оцінювання, таких як проектні завдання, рефлексивний аналіз та оцінювання практичних виступів.*

**Ключові слова:** оцінювання знань, хореографія, методичний підхід, студент-хореограф, професійна підготовка, практичні навички, теоретичні знання, педагогіка танцю, комплексне оцінювання.

**Постановка проблеми.** Проблема оцінювання знань студентів-хореографів полягає в необхідності розробки ефективних методів, які б забезпечували об'єктивну та всебічну оцінку як теоретичних знань, так і практичних навичок, необхідних для успішної професійної діяльності в галузі хореографії. Традиційні методи оцінювання, такі як письмові іспити та тестування, часто не враховують специфіку хореографічного мистецтва, яке вимагає інтеграції творчих здібностей з технічною майстерністю. Це створює виклики для викладачів, які стикаються з необхідністю знайти баланс між різними аспектами навчання і визначити найбільш ефективні методи оцінювання, що відповідають потребам сучасної педагогіки танцю.

**Аналіз актуальних досліджень.** У сфері оцінювання знань студентів-хореографів українські науковці зробили значний внесок, досліджуючи як теоретичні, так і практичні аспекти підготовки майбутніх фахівців у галузі хореографії. Науковим підґрунтям їх

вивчення слугують праці О. Сухомлинської і Г. Ничкало в яких обґрунтовуються методологічні основи адаптації традиційних методів навчання та оцінювання до умов творчої діяльності студентів. Зокрема, Л. Масол досліджувала проблеми інтеграції мистецької освіти, включаючи хореографію, у контексті сучасних педагогічних підходів. Вона підкреслювала необхідність створення комплексних методик оцінювання, які б враховували специфіку мистецьких дисциплін. О. Євтушенко і Т. Богатирьова у своїх роботах аналізували різні підходи до оцінювання практичних навичок у хореографії, підкреслюючи важливість застосування таких методів, як портфоліо, проєктні роботи та виступи, що дозволяють оцінити реальні досягнення студентів у практичній сфері.

Проте, не зважаючи на вагомий здобуток досліджень, вони носять теоретичний характер і не надають практичних порад щодо здійснення оцінювання студентів-хореографів, докладних і, разом з тим, зручних у застосуванні методик, технологій оцінювання результатів компетентнісно-орієнтованої підготовки бакалаврів.

**Мета дослідження:** обґрунтувати значення методичного підходу в оцінюванні якості засвоєння знань студентів спеціальності хореографія з метою розробки ефективної системи оцінювання, яка враховує специфіку виконавських (танцювальних) дисциплін, розширює діапазон критеріїв та показників, а також забезпечує об'єктивність і послідовність оцінювання на різних етапах освітнього процесу.

**Методи дослідження.** У науковому доробку використано комплекс методів наукових досліджень, зокрема загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація), які застосовувалися з метою з'ясування проблеми досліджуваного феномену.

**Виклад основного матеріалу.** Методичний підхід у педагогічній науці розглядається як комплекс способів впливу педагога на студентів, які обираються на основі певної наукової концепції та логіки організації навчання, виховання і розвитку. У практиці викладання хореографічних дисциплін існує проблема систематизації та структуризації методів оцінювання, яка проявляється в відсутності чітко визначених критеріїв і показників, що відповідали б компетенціям, установленим державними стандартами для кожного напрямку підготовки. Це призводить до зниження ефективності оцінювання та його суб'єктивності. Застосування методичного підходу

в оцінюванні навчальних результатів є важливим і може стати ефективним рішенням для покращення ситуації.

Професійна компетентність у хореографічному виконавстві, як якісна характеристика підготовленості, представляє собою інтеграцію теоретико-методичних знань, виконавської майстерності, практичного досвіду та розвинутого чуттєвого сприйняття танцю. Основні компоненти професійної компетентності у хореографії можна окреслити таким чином:

- когнітивний компонент – охоплює теоретико-методичні знання, включаючи глибоке розуміння теорії танцю, методики навчання та основ збереження здоров'я в умовах виконавської діяльності. Це знання є критично важливим для забезпечення ефективності навчального процесу та збереження фізичного стану виконавця;

- технологічний компонент – характеризується рівнем володіння технікою танцю та виконавською майстерністю, що є основою для реалізації хореографічних ідей та досягнення високих результатів у виконанні танцювальних творів;

- емоційно-особистісний компонент – включає здатність до виразного емоційного прояву в танці, а також готовність і вміння самовиражатися через танцювальне мистецтво. Цей компонент важливий для створення автентичного і переконливого сценічного образу;

- фізична та психосоматична розвиненість – визначає рівень фізичної підготовленості та психосоматичного стану виконавця, що забезпечує можливість виконання технічно складних елементів та підтримання високого рівня витривалості;

- досвід виконавської майстерності – відображає практичний досвід та навички в репертуарі танцювальних творів, що є важливим для розвитку професійних здібностей та адаптації до різних сценічних умов.

Ці компоненти разом формують цілісну картину професійної компетентності в хореографічному виконавстві, що є основою для формування висококваліфікованих танцівників та хореографів.

Рівні прояву професійної компетентності в танці визначаються на основі традиційних рівнів виконавської підготовки, які поділяються на початковий, середній та вищий рівень. Ці рівні відображають ступінь розвитку професійних навичок та знань у мистецтві танцю.

Критерії оцінки та показники рівнів професійної компетентності студентів-хореографів включають – рівень знань, що охоплює теоретичні та методичні знання з класичного танцю, а також основи збереження

здоров'я під час виконавської діяльності. Володіння технікою – оцінюється через технічну майстерність виконання танцювальних елементів, натомість рівень розвитку фізичних та психосоматичних кондицій – включає виразність фізичних та психосоматичних здібностей, необхідних для виконання технічно складних елементів.

Формування професійної компетентності в танці є комплексним процесом, що включає теоретичну та виконавську підготовку, а також розвиток емоційно-особистісних якостей, які визначають різноманітність і глибину виразності в танці. Виконавська підготовка займає центральне місце в цьому процесі, оскільки саме через неї відбувається інтеграція та вдосконалення всіх компонентів професійної компетентності майбутнього фахівця.

Виконавська підготовка майбутнього спеціаліста-хореографа в танцювальному мистецтві являє собою єдність змісту навчального матеріалу, методики викладання, мотивації студентів і умов навчання. Основна мета цієї підготовки – формування високоякісних рухових навичок, технічних здібностей та художнього вираження, що є необхідним для досягнення високих результатів у професійній діяльності хореографа (Григораш, 2014).

Сучасні принципи оцінювання якості освоєння знань учнів у виконавчих дисциплінах, як в класичному так і народному танці, мають глибоке коріння в традиціях хореографічної освіти. Основними критеріями оцінювання тих часів були успішність освоєння техніки танцю і виразність виконання, які продовжують визначати якість знань у танцювальних дисциплінах. Це підкреслює важливість виконавської підготовки як ключового компонента формування компетентності та основи хореографічної освіти. У працях Л. Цветкової, де висвітлені методичні засади викладання, чітко визначено провідну роль виконавської підготовки у хореографічній освіті (Цветкова, 2013).

Володіння технікою танцю та виразність виконання залишаються основними критеріями оцінки якості освоєння знань студентами виконавчих дисциплін і в сучасних умовах. Традиційно основною формою контролю якості навчання є творчий показ, що представляє собою відкритий урок з класичного танцю, українського народно-сценічного танцю, сучасного танцю в якому студенти демонструють свої досягнення перед експертною комісією. Така форма оцінювання включає виконання танцювальних комбінацій, які відображають різні рівні складності техніки танцю. Зміст творчого показу слугує для перевірки рівня

оволодіння технічними навичками та виразністю виконання, що є критичними для визначення якості освоєння знань у танці. Цей підхід забезпечує об'єктивне оцінювання навчальних досягнень і відповідає високим стандартам традиційної хореографічної освіти.

У сучасній хореографічній освіті існує розгорнута система проміжних атестацій, при якій студент на кожному новому рівні фактично проходить повторну оцінку. Основними чинниками оцінювання є успішність освоєння програми з танцю та фізичні параметри студента. Оцінювання знань і умінь у танцювальних дисциплінах здійснюється за сучасною 100-бальною системою (Наглий, 2024).

У рамках 100-бальної системи, оцінка якості освоєння знань проводиться з детальнішим урахуванням різних аспектів виконавської діяльності. Урок танцю залишається ключовою частиною атестації, де студенти демонструють технічні навички і виразність через виконання програмних рухів, закріплених за певним рівнем складності. Ця сучасна система дозволяє більш точно відобразити рівень підготовленості студента, оцінюючи як технічні аспекти, так і художні якості виконання відповідно до високих стандартів хореографічної освіти.

Оцінка виконавських навичок студентів-хореографів здійснюється педагогічною комісією, до складу якої входять викладачі кафедри хореографії. Процес оцінювання фокусується на двох основних аспектах:

- техніка виконання програмних рухів – оцінюється рівень майстерності у виконанні технічних елементів, що є критичним для досягнення високого рівня виконання танцювальних номерів;
- стилістична точність і виразність рухів – аналізується відповідність виконання художній традиції танцю, що включає стилістичну достовірність та емоційну виразність.

Зауважимо, що оцінювання виконавських навичок студентів-хореографів в танцювальній залі членами комісії може бути піддане впливу ряду суб'єктивних факторів, що мають різне джерело формування. Серед таких факторів можуть бути індивідуальні уподобання оцінювачів, їх професійний досвід та попередні взаємодії з студентами. Ці фактори впливають на формування загального враження про виконавські навички учня і, відповідно, на кінцеву оцінку [див. таблицю].

Таблиця 1

**Суб'єктивні фактори оцінювання результативності навчання в хореографічній освіті та джерела їх формування**

<b>Фактор</b>	<b>Джерело формування</b>
Особиста м'язова пам'ять, пов'язана з регулярним специфічним професійним навантаженням	Професійна підготовка протягом навчання в танцювальній студії, коледжі/училищі, а також щоденні тренування в танцювальному колективі, що формують специфічні рухові стереотипи.
Особистий досвід освоєння танцю, включаючи досвід подолання труднощів	Навчання в танцювальній студії, коледжі, щоденна практика та виконавська діяльність у танцювальному колективі, що впливають на розвиток технічних і артистичних навичок.
Особисті художньо-естетичні уявлення	Вплив середовища, в якому формується естетичний смак, включаючи сімейне виховання, танцювальний колектив, коледж, а також загальне професійне середовище.
Особисті уявлення про особливості техніки виконання рухів і методики викладання танцю	Освітній процес у танцювальній студії, коледжі, закладі вищої освіти та педагогічний досвід, які формують концептуальні уявлення про техніку і методику навчання.
Особистий педагогічний досвід	Досвід педагогічної роботи в танцювальному колективі, коледжі, що формує підходи до оцінювання та навчання студентів-хореографів.
Особисті уявлення про вимоги сучасного хореографічного мистецтва	Виконавська практика в танцювальному колективі, що визначає розуміння сучасних вимог і стандартів професійної діяльності.
Особистий виконавський досвід	Досвід виконавської роботи, що впливає на оцінювання виконавських навичок та артистичних якостей.
Інші особистісні стани та переживання	Загальні життєві обставини, спосіб життя, вік та інші індивідуальні фактори, які можуть впливати на оцінювання результатів навчання і особистісний розвиток.

Цей підхід підкреслює значення кожного з факторів у процесі оцінювання і враховує різні аспекти формування професійних якостей у хореографічній освіті.

Як видно з таблиці, більшість факторів, що впливають на процес оцінювання студентів-хореографів, мають джерела формування в сфері танцювального мистецтва. У процесі оцінювання враховується всебічний досвід взаємодії з цією сферою, включаючи професійне навчання, виконавський досвід, педагогічну діяльність та художньо-естетичний досвід роботи в танцювальному колективі. Хоча така оцінка має суб'єктивний характер, вона орієнтована на об'єктивність

завдяки комплексному підходу до врахування всіх аспектів професійної хореографічної діяльності.

Традиційна процедура оцінювання знань у танцювальних дисциплінах, перевірена часом, залишається ефективною й нині. Критерії та показники оцінювання, як і раніше, актуальні. Однак, враховуючи сучасні вимоги до освіти та науки, ці критерії потребують уточнення, конкретизації та систематизації. Для підвищення ефективності оцінювання може бути розроблена нова система критеріїв і показників, що тісно пов'язана з традиційним структуруванням навчального матеріалу. Це дозволить інтегрувати сучасні наукові підходи в оцінювання та забезпечити більш точну і обґрунтовану оцінку результатів навчання (Лузан, Тітова, Мося, Пашенко, 2021).

Як зазначено раніше, відповідно до традиційних підходів, дидактичний матеріал з предметів практичного циклу структуровано за рівнями складності, що відповідають рокам навчання. Технічні принципи танцю, такі як *aromb* (стійкість), виворотність, натягнутість (еластичність) і координація, визначають основні напрямки розвитку рухових навичок.

Ці напрямки включають володіння корпусом, що спрямоване на формування контролю над тілом для виконання технічних елементів та навички виворотного руху – розвиток рухів від елементарних до складних, включаючи прямолінійні та кругові рухи ніг, стрибки, обертання. Вдосконалення чутливості до музики та здатності синхронізувати рухи спрямовані на розвиток музичальності та координації.

Основні напрями розвитку рухових навичок у танці проходять через всі рівні складності, починаючи з базових елементів, таких як *pas*, і поступово переходять до складних художніх форм. Ці напрями включають кілька ключових етапів освоєння техніки танцю:

- освоєння закінченої форми елемента: відпрацювання технічних деталей і правильного виконання окремих рухів;
- традиційне комбінування: інтеграція елементів у більш складні хореографічні комбінації;
- загальне прискорення темпу: адаптація техніки до швидшого темпу виконання;
- переведення у пози: освоєння переходів між різними позиціями та формами;
- переведення на напівпальці: розвиток навичок роботи на напівпальцях;

– виконання елементів en tournent: виконання рухів під час обертання, що вимагає високого рівня координації і контролю.

Такий структурований підхід дозволяє сформулювати чіткі критерії оцінки та показники якості освоєння знань студентами-хореографами. Логіка структуризації за рівнями складності та напрямками розвитку рухових навичок може слугувати основою для побудови цілісної системи критеріїв і показників (Мося, Лапа, Лузан, 2022).

Незважаючи на те, що традиційні критерії оцінювання, такі як техніка танцю та виразність виконання, продовжують відігравати провідну роль, сучасні державні стандарти вищої освіти спеціальності 024 Хореографія вимагають включення компетенцій, що пов'язані з педагогікою танцю. Це створює потребу в розширенні діапазону критеріїв оцінки, включаючи також аспекти, що характеризують освоєння методичних прийомів викладання. Таким чином, для забезпечення відповідності сучасним освітнім вимогам, необхідно доповнити існуючі критерії новими, що відображають педагогічний компонент навчання (Стандарт вищої освіти України із галузі знань 02 Культури і мистецтво, спеціальності 024 Хореографія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 2020).

Неможливо заперечити, що сучасні технології оцінювання якості освоєння знань у виконавських дисциплінах переважно орієнтовані на критерій «техніка танцю». Цей аспект є домінуючим, оскільки виконавська підготовка становить основний компонент професійної майстерності фахівця. Однак у контексті вищої освіти в даній галузі необхідно розглядати компетентність більш широко.

Застосування методичного підходу до оцінювання якості освоєння знань з дисциплін практичного циклу передбачає орієнтацію на вимоги державного стандарту та вибір найбільш ефективних методів оцінки. Сучасні наукові дослідження дозволяють визначати як кількісні, так і якісні показники з високою точністю. Наприклад, вимірювання кондицій, таких як виворотність (в градусах) або силова витривалість у певних підходах, є важливими аспектами оцінювання (Методичні основи оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти, 2021).

Важливим є також використання спеціалізованих таблиць ростових показників для визначення фізичної підготовленості студентів. Однак, питання залишається: наскільки ефективні ці методи в умовах сучасного закладу вищої освіти? Оцінка їх придатності та адаптація до

специфіки навчального процесу є необхідною для забезпечення комплексного та об'єктивного оцінювання якості навчання дисциплін практичного циклу.

Традиційний підхід до оцінювання якості освоєння знань у практичних дисциплінах передбачає використання експертної оцінки як основного інструмента. Цей метод, перевірений часом, довів свою ефективність, хоча він має певні обмеження щодо об'єктивності (Наглий, 2024).

На нашу думку, відповідно до методичного підходу до оцінювання якості знань, слід розробити систему критеріїв та показників, що відобразатимуть етапи освоєння танцювальних дисциплін, спираючись на традиції. Важливо враховувати, що кожен рівень складності, визначений традицією, вимагає специфічного розуміння критеріїв і застосування відповідних показників.

Наприклад, на початковому етапі навчання критерій «техніка танцю» може включати такі показники, як «вираження спеціальних фізичних кондицій» (виворотність, натягнутість, гнучкість тощо), «володіння базовими елементами класичного танцю», «постановка рук» і «постановка тулубу». На наступних етапах виконавської підготовки доцільно застосовувати показники, такі як «володіння техніками виконання традиційних комбінацій елементів» і «здатність передавати художнє забарвлення рухів».

Отже, система критеріїв та показників оцінювання якості знань повинна бути структурована таким чином, щоб відображати процес формування компетенцій, відповідно до вимог державного освітнього стандарту. Це забезпечить чітке та послідовне оцінювання навчальних досягнень і сприятиме комплексному розвитку студентів у сфері танцювальних дисциплін.

У процесі оцінювання якості освоєння знань традиційно використовують технології послідовного виконання творчих завдань та комбіновані опитування. Наразі існує потреба в уточненні змісту цих технологій та приведенні їх у відповідність до етапів освоєння дисципліни. Це дозволить перетворити технології на чітко структуровані системи, а не на набір окремих завдань, які слабо пов'язані між собою за рівнем складності.

Таке уточнення забезпечить те, що кожен етап оцінювання відповідатиме певному рівню складності та відобразатиме прогрес у навчанні. Внаслідок цього технології оцінювання стануть основою для

систематизації оціночних можливостей і поліпшить структуру, необхідну для ефективного та об'єктивного оцінювання результатів освоєння дисципліни.

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** Дослідження питань оцінювання знань студентів-хореографів демонструє, що традиційні методи оцінювання, орієнтовані на теоретичні знання, не є достатньо ефективними для повноцінного відображення рівня професійної підготовки у хореографії. Наголошено на необхідності розробки комплексних методик, що інтегрують як теоретичні, так і практичні аспекти навчання. Важливим є впровадження інноваційних підходів до оцінювання, таких як проектні завдання, рефлексивний аналіз та оцінювання практичних виступів, що дозволяють забезпечити більш об'єктивну та всебічну оцінку досягнень студентів. Перспективи подальших досліджень включають розробку і впровадження нових методик оцінювання, аналіз їхньої ефективності та вивчення впливу оцінювальних інструментів на навчальний процес і професійний розвиток. Крім того, врахування міжнародного досвіду у сфері оцінювання хореографічної освіти може сприяти удосконаленню методологічних підходів і їх адаптації до національних умов, що сприятиме підвищенню якості професійної підготовки майбутніх хореографів.

#### ЛІТЕРАТУРА

- Григораш, В. В. (2014). Кваліметричний підхід до експертного оцінювання навчально-виховного процесу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 34 (87), 140–146 (Hryhorash, V. V. (2014). A qualitative approach to expert evaluation of the educational process. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 34 (87), 140–146).
- Лузан, П. Г., Тітова, О. А., Мося, І. А., Пашченко, Т. М. (2021). Методика оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти. *Професійна педагогіка*, 1(22), 169-184 (Luzan, P. G., Titova, O. A., Mosya, I. A., Pashchenko, T. M. (2021). Methodology for evaluating the quality of training of specialists in institutions of professional preliminary higher education. *Professional pedagogy*, 1(22), 169-184).
- Методичні основи оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти: методичний посібник* (2021). Житомир: «Полісся» (*Methodological basis for evaluating the quality of training of specialists in institutions of vocational pre-higher education: methodological manual* (2021). Zhytomyr: «Polishya»).
- Мося, І., Лапа, О., Лузан, П. (2022). Якість професійної підготовки фахівців як предмет педагогічного оцінювання. *Professional Pedagogics*, 1(24), 259-276 (Mosya, I., Lapa, O., Luzan, P. (2022). The quality of professional training of specialists as a subject of pedagogical assessment. *Professional Pedagogics*, 1(24), 259-276).

Наглий, Д. (2024). Методологічні аспекти оцінювання якості професійної підготовки фахівців в економічних коледжах. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4 (138), 84-97 (Nagly, D. (2024). Methodological aspects of assessing the quality of professional training of specialists in economic colleges. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 4 (138), 84-97).

Стандарт вищої освіти України із галузі знань 02 Культури і мистецтво, спеціальності 024 Хореографія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (Наказ МОН України від 04.03.2020 № 358). URL: <http://surl.li/efuuo> (*Standard of higher education of Ukraine in the field of knowledge 02 Culture and art, specialties 024 Choreography for the first (bachelor) level of higher education (Order of the Ministry of Education and Culture of Ukraine dated 03.04.2020 No. 358)*). URL: <http://surl.li/efuuo>.

Цветкова, Л. (2013). *Методика викладання класичного танцю*. К.: Альтерпрес (Tsvetkova, L. (2013). *Methods of teaching classical dance*. K.: Alterpress).

### SUMMARY

**Maksimenko Anatoly, Omelianenko Zakhar.** Assessment of Knowledge of Student Choreographers: Methodical Approach.

*The article substantiates the importance of a methodical approach in assessing the quality of learning of choreography students with the aim of developing an effective assessment system that takes into account the specifics of performing (dance) disciplines, expands the range of criteria and indicators, and also ensures the objectivity and consistency of assessment at various stages of the educational process. The research is based on a number of general scientific (analysis, synthesis, generalization, systematization) research methods. The importance of traditional assessment methods in the training of choreographer students is proven, and the introduction of innovative approaches to assessment, such as project tasks, reflective analysis and assessment of practical performances, is emphasized.*

**Key words:** *knowledge assessment, choreography, methodological approach, choreographer student, professional training, practical skills, theoretical knowledge, dance pedagogy, comprehensive assessment.*